

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 29 februari 1916 kl. 9 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri dels ock en i ämnet väckt motion.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Alexanderson, Gezelius, Rogberg, greve Spens, Dahl, Lars Olsson, von Sydow, Lindley i Stockholm, Schotte, Pettersson i Bjälbo, Persson i Norrköping, Karlsson i Fjäl, Borg, Holmdahl, Westman och Lindley i Söderhamn.

Genom en den 8 februari 1916 dagtecknad proposition, nr 43, vilken blivit hänvisad till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

“Lag

om förbud i vissa fall mot överlåtelse till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 9 saml. 12 häft. (Nr 17.) 1

mån så prövas nödigt, förordna, att under viss tid eller tillsvidare svenskt fartyg eller andel däri ej må, utan att Konungen förut därtill givit lov, överlätas till utlänning, där ej överlåtelsen avser utlänning tillhörig andel i fartyg.

2 §.

Sluter någon i strid mot förordnande, som enligt 1 § meddelats, avtal om överlåtelse till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri, vare avtalet ogillt och straffes överlåtaren med böter, högst tjugutusen kronor, eller fängelse i högst ett år; skolande den egendom, avtalet gällt, tagas i beslag, om så ske kan, och dömas förbruten samt, om beslag ej kunnat ske, överlåtaren förpliktas att utgiva ett belopp motsvarande egendomens värde.

3 §.

Allmän åklagare äger verkställa beslag, som ovan sägs.

Böter, som enligt 2 § ådömas, så ock vad den brottslige enligt samma paragraf förbrutit eller förpliktats utgiva tillfalle kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av ådömda böter, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag skall träda i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Varder förordnande, varom i denna lag stadgas, vid lagens utfärdande meddelat, må Konungen jämväl föreskriva, att där avtal om överlåtelse, som i denna lag avses, slutits före lagens ikraftträdande men efter den 8 januari 1916, avtalet skall upphöra att gälla, om ej någondera parten inom trettio dagar, efter det lagen trätt i kraft, söker Konungens godkännande samt sökt godkännande varder av Konungen beviljat. Har sådan föreskrift meddelats och varder på grund av avtal, som slutits under nyss nämnda tid före lagens ikraftträdande samt ej av Konungen godkännes, fartyg efter lagens ikraftträdande avlämnat till utlänning, äge vad i 2 § av denna lag stadgas om annan påföljd än avtals ogiltighet ävensom bestämmelserna i 3 § av samma lag motsvarande tillämpning.»

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehått en i anledning av propositionen av herr *Ryden* i Malmö väckt motion, nr 231, däri hemställts,

*Herr Rydens
i Malmö
motion.*

»att riksdagen ville antaga följande förslag till

Lag

om förbud i vissa fall mot överlåtelse till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri, ävensom om bortlämnande för längre tid till utlänning av svenskt fartyg.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Svenskt fartyg eller andel däri må ej, utan att Konungen förut därtill givit lov, överlätas till utlänning, där ej överlåtelsen avser utlänning tillhörig andel i fartyg.

2 §.

Sluter någon — — — (lika med Kungl. Maj:t) egendomens värde.

3 §.

Svenskt fartyg må ej utan Konungens medgivande bortlämnas till tidsbefraktning av utlänning för längre sammanhängande tid än sex månader. Bryter någon häremot, vare påföljd som i 2 § sägs.

4 §.

Allmän åklagare äger verkställa beslag, som ovan sägs.

Böter, som enligt 2 och 3 §§ ådömas, så ock vad den brottslige enligt samma paragraf förbrutit eller förpliktats utgiva, tillfalle kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av ådömda böter, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Övergångsbestämmelse.

Har avtal om överlåtelse, som i 1 § avses, slutits före lagens ikraftträdande, men fartyget eller fartygsandelen ej därförinnan överlämnats i den nye ägarens besittning, vare avtalet ogillt.

Sker dock överlämnande i strid mot föreskrifterna i detta stadgande, äge vad i 2 § stadgas om annan påföljd än avtals ogiltighet ävensom bestämmelserna i 4 § av denna lag motsvarande tillämpning.

Denna lag träder omedelbart i kraft och upphör att gälla den 1 mars 1917.»

Till stöd för berörda hemställan har motionären anfört:

*Motionär ens
motivering.*

Den kungl. proposition nr 43, vari föreslås förbud i vissa fall mot överlåtelse till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri, innehåller sorgliga upplysningar angående den förskingring av svenskt fartygstonnage, som de senaste månaderna ägt rum. Under år 1915 försåldes till utlandet 123 svenska fartyg om tillhoppa över 80,000 bruttoton, och för de fyra första veckorna under innevarande år redovisar finansministern i sitt uttalande till statsrådsprotokollet den 28 januari ytterligare ett 30-tal försålda fartyg om sammanlagt mer än 32,000 bruttoton. Sedan dess har — enligt vad jag inom kommerskollegium inhämtat — ytterligare ett antal försäljningar anmälts till fartygsregistret, och chefen för kommerskollegii avdelning för fartygsregistrering har på min förfrågan meddelat, att ett betydande antal fartygsförsäljningar till utlandet, om vilka anmälan ännu icke gjorts, kommit till avdelningens kännedom.

Lägger man så till dessa till utlandet försålda fartyg det betydande antal, som gått förlorat på grund av kriget, så är det uppenbart, att den svenska handelsflottan undergått en reducering, som helt enkelt måste betecknas som en ren olycka. Om man beräknar det svenska handelsångfartygstonnaget till i runt tal 1,000,000 bruttoton, så blir det klart för envar vad det betyder, när handelsflottan i ett slag reduceras med 10—20 procent. Vårt land, som nu borde sökt utöka sitt tonnage för att kunna bära de vidgade uppgifterna efter kriget, faller i stället offer för ögonblickets vinningslystnad och kastar i en hastig vändning

bort frukterna av årtiondens utveckling. Staten har med rikliga understöd sökt upparbeta en svensk sjöfart, icke minst för att i någon mån kunna göra oss mindre beroende av våra mera företagsamma grannfolk — en del av våra redare svara med att i en kritisk tid sälja bort tonnage till konkurrenterna.

Med hänsyn till dessa förhållanden måste man beklaga, att Kungl. Maj:ts ingripande kommit så sent och därtill givits en så ringa effekt. Att regeringens ingripande dröjde till den 8 januari 1916 — trots kommerskollegii hänvändelse redan i augusti 1915 — medförde att förskingringen fick en vida större omfattning än den erhållit, om åtgärder vidtagits till och med blott några veckor tidigare. Därest kommerskollegii råd följts och ett exportförbud utfärdats, hade mycket kunnat räddas ännu så sent som vid årsskiftet. Och till och med nu skulle åtskilligt vunnits, om Kungl. Maj:ts proposition byggts på den principen att *försäljningsförbudet omfattat alla de fartyg, som faktiskt till exempel den 8 januari ej överlämnats i den utländska köparens händer*. I stället har regeringen gått ut ifrån att alla affärer, som avslutats före den 8 januari 1916, skola gå sin gilla gång. I nära nog varje konselj förklarar Kungl. Maj:t hinder icke möta att fartyg avföras ur fartygsregistret, och sedan försvinna fartygen ur svensk ägo, så snart nödiga formaliteter för avförandet äro undanstökade.

Då jag utgår ifrån att det nu måste vara riksdagens plikt att skyndsamt göra allt för att rädda vad som ännu räddas kan, tillåter jag mig framställa några förslag i dessa avseenden.

1. *Försäljningsförbudet bör omfatta alla fartyg, som ännu icke faktiskt överlämnats i utländsk ägo.*

Som jag förut påpekat, får försäljningsförbudet en mycket större effekt, därest det icke — såsom Kungl. Maj:t föreslagit — bygges på principen att alla före den 8 januari 1916 slutna avtal skola anses okränkbara, utan i stället förbudet får karaktären av exportförbud, som träffar alla ännu ej avlevererade fartyg. Ur rättssynpunkt kunna inga mera vägande skäl anföras mot en sådan ordning än mot andra exportförbud eller exempelvis mot den av Kungl. Maj:t anvisade utvägen. Kommerskollegium avslutade ock sitt den 20 januari 1916 avgivna utlåtande med följande uttalande, som jag återgiver, enär det ej finnes i den kungl. propositionen: »Ehuru det givetvis är i och för sig önskvärt, att det med ifrågavarande förbudslagstiftning avsedda syfte ernås i största utsträckning, lärer möjligheten härför förefinnas endast så länge fartyget ännu icke överlämnats i den nye ägarens besittning. Den enda möjlighet, som kollegium härvid tänkt sig, skulle bestå i utfärdandet

i administrativ väg av bestämmelser, varigenom vid kraftigt verkande äventyr svensk man förbjödes att, ehuru avtal om överlåtelse träffats, fullborda denna genom fartygets överlämnande i den nye ägarens besittning.¹⁾ En sådan anordning kunde i viss mån likställas med de av krigstillståndet föranledda olika exportförbud.»

Nu gäller det ju visserligen icke administrativa åtgärder utan stiftandet av en lag. Men själva principen att tillämpa formen av överlåtelseförbud är säkerligen både bättre och effektivare än den av Kungl. Maj:t tillämpade. För att belysa detta påstående behöver jag blott hänvisa till närslutna bilaga, som utvisar att överlåtelseförbudet omedelbart skulle åt landet rädda dels fem ångare av över 12,500 bruttoton, om vilka Kungl. Maj:t redan förklarat hinder ej möta för avförandet ur fartygsregistret, dels ock sju fartyg om nära 11,000 bruttoton, om vilka Kungl. Maj:ts beslut i samma riktning under den närmaste tiden kan vara att förvänta. Därtill kommer ytterligare ett betydande antal värdefulla fartyg, som faktiskt äro försålda men vilkas försäljningar ännu ej anmälts till fartygsregistret.

Den tidpunkt, från vilken ett sådant förbud borde räknas, synes skäligen i frågans nuvarande läge kunna bestämmas till dagen för lagens ikraftträdande. I enlighet med denna uppfattning framställs här nedan förslag.

2. *Lagen bör innefatta förbud mot borthyrande av fartyg till utlänning på längre tid.*

Mot en förbudslagstiftning på ifrågavarande område ha rests en mängd invändningar, av vilka flera inriktat sig på vanskligheterna att göra ett sådant förbud effektivt. Man har påpekat, att hinder knappast kunna resas mot att sälja ett svenskt fartyg till utländsk redare, om denne för ändamålet bildar ett svenskt aktiebolag. Man har ock antytt möjligheten för mindre samvetsgranna fartygsägare att de facto försälja fartygen till utlandet, medan någon svensk bulvan officiellt angives som ägare. Till en del lägger nog den nu föreslagna lagen stötestenar i vägen för ett sådant förfarande. Erinras bör också, att fartyget, så länge det ej avförts ur svenska fartygsregistret, lyder under svensk lag och i kritiska situationer står till svensk regeringsmakts disposition. All samvetslöshet kan man för resten aldrig komma åt med lagstiftning. Man får väl hoppas att flertalet lojalt böjer sig för lagen och meningen med densamma. Önskligt vore emellertid, om lagutskottet vid ärendets prövning kunde utfinna några restriktioner i berörda avseende.

---

¹⁾ Kurs. av motionären.

Uppenbarligen synes det emellertid vara en lucka i lagen, att den alldeles utelämnar spørgsmålet om borthyrande för längre tid av fartyg till utlänningar. Även efter antagande av en lag som den föreslagna skulle det anses fullt lojalt att till en utlänning borthyra en svensk ångare på exempelvis 5—10 år. Avtal skulle därvid t. o. m. kunna träffas om fartygets övergång i utländsk ägo efter dessa års utgång. Ett sådant tillvägagångssätt skulle ju i realiteten ej synnerligt skilja sig från omedelbar försäljning.

I lagen synes därför böra ingå föreskrift om att svenskt fartyg ej må för längre tid än exempelvis sex månader bortlämnas till utlänning. Avtal om sådant bortlämnande, som slutits före den dag, då lag i ärendet trätt i kraft, torde väl däremot få äga bestånd.

I samband med den omformulering av lagen, jag sökt göra i syfte att tillgodose de häri framställda önskemålen, har jag i efterföljande förslag utgått ifrån att lagen bör bli omedelbart efter promulgeringen verkande samt att den erhåller allenast provisorisk giltighet till den 1 mars 1917. Jag tillåter mig i detta sammanhang vördsamt anhålla att laguskottet ville vidtaga de ändringar i lagtexten, som må anses erforderliga, och vill förty ha framställt motion om sådana ändringar i förslaget, som må anses erforderliga till vinnande av det med motionen avsedda syftet.»

Av propositionen inhämtas, att kommerskollegium redan i augusti 1915 ansett sig böra under hand fästa statsrådets och chefens för finansdepartementet uppmärksamhet därpå, att — som följd av det rådande krigstillståndet och därav föranledd stark efterfrågan å tonnage — den svenska handelsflottan under då förflutna del av år 1915 genom försäljningar till utlandet minskats med i allt 40 ång- och ett motorfartyg om tillhopa cirka 46,000 bruttoton och cirka 32,000 nettoton, motsvarande ungefär 4.6 procent av hela ångbåtsflottan. Detta vore, framhöll kollegium, så mycket mera betänkligt, som vår ångbåtsflotta normalt plägar uppvisa en årlig tillökning av ungefär samma storlek, vadan det enligt kollegii mening vore angeläget att vidtaga åtgärder till förbyggande av ett fortgående föryttrande av fartyg till utlandet. Framställningen föranledde dock — på skäl, som i den kungl. propositionen sid. 8 angivas — för det dåvarande ej annan åtgärd, än att kollegium anbefalldes att fortfarande med uppmärksamhet följa förhållandena på fartygsmarknaden.

Sedan kommerskollegium inemot årsskiftet inkommit med anmälan om en oroväckande stigning i fartygsförsäljningen — rörande vars om-

*Utskottets
yttrande.*

fattning, så vitt den kunnat fastställas, sifferuppgifter återfinnas i den kungl. propositionen — beslöt Kungl. Maj:t den 8 januari 1916 anbefalla kollegium att, då fråga uppkomme om fartygs avförande ur fartygsregistret på grund av försäljning till utlandet, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t och avvakta Kungl. Maj:ts beslut, huruvida hinder mötte mot avförandet.

Det vid Kungl. Maj:ts nu framlagda proposition avgivna lagförslaget innebär, att Kungl. Maj:t skulle medgivas rätt att utfärda förbud mot överlåtelse utan Konungens lov till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri. Lagen skulle därjämte enligt förslaget så tillvida förlänas retroaktiv verkan, som Kungl. Maj:t jämväl skall äga vid lagens utfärdande förordna, att avtal om dylik överlåtelse, som träffats före lagens ikraftträdande men efter nyssnämnda 8 januari 1916, skall upphöra att gälla, vare sig avtalet gått i fullbordan genom fartygets avlämnande eller icke.

Utskottet finner det vara i hög grad angeläget att i möjligaste mån söka förebygga, att den ur flera synpunkter betänkliga minskning av vår handelsflotta, som, på sätt propositionen utvisar, under senaste tid ägt rum, komme att ytterligare fortgå. Utskottet vill erinra, att utomlands, där på många håll liknande faror synts hota det inhemska fartygsbeståndet, man långt tidigare funnit sig föranlåten att ingripa däremot med statsåtgärder av skilda slag. I flertalet stater, såväl krigförande som neutrala, har man dels genom exportförbud å fartyg dels genom lagstiftning av samma art som den nu hos oss föreslagna sökt skydda sina handelsflottor mot tonnageförlust genom fartygs överlåtande i utländsk ägo. Utvägen att utfärda exportförbud å fartyg torde, enligt utskottets mening, med hänsyn bl. a. till svårigheten att göra ett dylikt förbud tillräckligt effektivt, icke böra i sakens nuvarande läge för Sveriges del ifrågakomma. Liknande svårigheter möta visserligen även vid en lagstiftning sådan som den föreslagna; dock lär en enligt utskottets mening på denna väg kunna i avsevärd mån förekommas, att tonnage på förut angivet sätt går förlorat för den svenska handelsflottan.

Herr Rydén har i sin ovan intagna motion sökt att på väsentligen två vägar stärka effektiviteten av den ifrågasatta lagstiftningen. Dels har han velat giva densamma giltighet ifråga om alla före lagens ikraftträdande slutna avtal om överlåtelser av i lagen avsedd art, vilka vid nämnda tidpunkt ännu ej gått i verkställighet genom det överlätnas överlämnande. Dels har han genom ett förbud mot tidsbefraktning (timecharter) för längre tid än sex månader avsett att förhindra ett kringgående av lagens syfte.

Vad det förra av dessa uppslag beträffar, skulle genom dess fullföljande lagen tydligen få en i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag såtillvida vidsträcktare retroaktiv verkan, som den komme att bliva tillämplig jämväl å avtal slutna *före* den 8 januari 1916. Men å andra sidan bleve denna retroaktiva verkan i ett annat avseende mera begränsad, i det att den, även om avtalet slutits *efter* nyssnämnda dag, endast inträdde under förutsättning att fartyget icke före lagens ikraftträdande överlämnats till den utländske förvärvaren, en förutsättning som Kungl. Maj:ts förslag, enligt vad ovan erinrats, icke uppställer. Då nu ett fartygs överlämnande torde kunna äga rum exempelvis genom att befälhavaren efter telegrafisk order från den hittillsvarande redarens sida förbundit sig gent emot förvärvaren att hålla denna fartyget tillhanda, är fara värt, att de av motionären avsedda verkningarna av en lagbestämmelse av den art, han föreslagit, kunde bliva i största utsträckning illuderade genom ett överlämnande före lagens ikraftträdande. I detta sammanhang bör ock erinras, att den förteckning å fartyg, vilkas avförande ur registret ännu ej skett, som motionären bifogat sin motion, enligt sakens natur icke kan upplysa, huruvida icke fartygen ifråga måhända redan till köparne överlämnats och redan av denna grund icke komme att falla under den av motionären föreslagna bestämmelsen.

Å andra sidan kan man vilja göra gällande, att ifråga om de under det kungl. förslagens retroaktivbestämmelse inbegripna fartyg, som redan överlämnats till sin utländske förvärvare, ringa förhoppning vore för handen, att bestämmelsen kunde bringas till faktisk tillämpning. Det lär dock ingalunda vara uteslutet att genom förbudet för deras avförande ur det svenska fartygsregistret sådana svårigheter för fartygets begagnande kunna i åtskilliga fall uppstå för nye ägaren, att han finner med sitt välförstådda intresse förenligt att med tillämpning av lagen påkalla transaktionens återgång.

Vad åter angår det av motionären framförda förslaget om lagbestämmelsernas kompletterande med ett förbud mot svenskt fartygs bortfraktande på viss längre tid till utlänning, varmed lärer böra jämsställas överlåtelse till utlänning av rätt jämlikt dylikt befraktningsavtal, finner utskottet detsamma av beskaffenhet att böra vinna riksdagens bifall. Enligt vad utskottet inhämtat, lära förhållandena på fraktmarknaden för närvarande och under en närmare framtid knappast gestalta sig så, att något legitimt behov av frihet till dylika befraktningsavtals ingående förefinnes, i all synnerhet om tidsgränsen för de tillättna avtalen sättes så högt som sex månader. I allt fall torde, i den mån dylikt behov i enstaka fall kan förefinnas, en stadgad dispensmöjlighet

vara tillfyllest för dess tillgodoseende. Däremot torde stadgandet av förbud mot ifrågavarande avtal icke böra fränkännas betydelse såsom ett i vissa fall behöfligt och verksamt hinder mot kringgående av den nya lagstiftningen. Utskottet har funnit förbudet böra i tydlighetens intresse uttryckligen stadgas att gälla jämväl befraktning på obestämd tid.

I fråga om den nya lagens giltighetstid har herr Rydén i sin motion hemställt, att densamma, i likhet med vad beträffande ett flertal andra, av nuvarande utomordentliga förhållanden betingade lagar stadgats, måtte begränsas till viss tid, och har motionären i sådant hänseende föreslagit att lagen skall upphöra att gälla med utgången av februari månad 1917. Utskottet, som funnit sig böra i princip ansluta sig till den av motionären uttalade mening, har dock ansett lämpligare att giltighetstiden utsträcker till den 31 mars 1917.

Med tillämpning av ovan anförda synpunkter har utskottet, såsom av nedanstående hemställan framgår, verkställt omarbetning i vissa avseenden av det kungl. förslaget. Beträffande vissa detaljfrågor får utskottet hänvisa till nedanstående uttalanden vid de särskilda bestämmelserna i förslaget.

1 §.

Herr Rydén har i sin motion hemställt, att förbud mot överlåtelse av fartyg eller fartygsandel till utlänning måtte omedelbart i lagen stadgas och icke göras beroende av Kungl. Maj:ts förordnande. Kungl. Maj:t skulle däremot visserligen, i likhet med vad i propositionen föreslagits, äga meddela dispens i särskilda fall.

Då utskottet funnit Kungl. Maj:ts förslag böra i denna del oförändrat bifallas, har denna utskottets ståndpunkt berott av hänsyn till möjligheten, att förhållanden kunna framdeles inträda, som medföra att förbudets upprätthållande finnes påkallat i fråga om vissa slag av fartyg, medan däremot i fråga om andra slag behovet ej längre föreligger. Sålunda är det möjligt att, efter ett blivande fredsslut, efterfrågan på vissa slag av smärre fartyg, som för närvarande äro begärliga för krigsändamål, ej längre förefinnes i en grad som är ägnad ingiva farhågor, medan det större tonnaget alltjämt måste skyddas. En blott dispensrätt, som ju avser att möjliggöra undantag i enstaka konkreta fall, synes icke här göra tillfyllest.

Utskottet har emellertid härvid utgått från den förutsättning såsom självklar, att Kungl. Maj:t i nuvarande för vårt tonnagebestånd överhuvud så ödesdiga situation låter sig angeläget vara att i dess fulla

utsträckning göra bruk av den makt lagen ställer till dess förfogande. Då en så betänklig reducering av tonnaget dessvärre redan ägt rum, är det givetvis dess nödvändigare, att det omsider skeende ingripandet förlänas all den kraft, som av de allvarliga förhållandena betingas.

Rörande det av utskottet tillfogade andra stycket får utskottet hänvisa till den allmänna motiveringen. Tilläggas må, att anledningen till att Konungen enligt utskottets förslag i detta fall bemyndigats delegera sin dispensrätt å annan myndighet är den, att det synes möjligt att framdeles jämförelsevis talrika och snabb behandling krävande dispensansökningar kunna förekomma, och att det möjligen finnes lämpligast att de handläggas av myndighet, som särskilt betros med uppgifter i fråga om fraktmarknadens reglerande.

Såsom av propositionen inhämtas hade Kungl. Maj:t ursprungligen ifrågasatt förbud jämväl mot försäljning till utlänning av aktier i bolag, som äger fartyg eller andel däri. Vid lagförslagets granskning i lagrådet uttalades mot dylik utsträckning av förbudet vissa betänkligheter, som föranledde dess uteslutande ur det slutliga förslaget. Utskottet finner emellertid frågan om sådant förbud vara värd sorgfälligt beaktande. Enligt utskottets mening tala vissa skäl med ej ringa styrka till förmån för överlåtelseförbudets utsträckande åtminstone till aktier i verkliga rederibolag. Emellertid skulle ett upptagande nu av denna ingalunda lättlösta fråga säkerligen verka fördröjande å lagförslagets behandling i övrigt, och har utskottet redan av denna anledning måst avstå från att söka i detta sammanhang åstadkomma ett fullständigande av lagförslaget i antydd riktning. Utskottet vill dock giva uttryck åt sin förhoppning, att Kungl. Maj:t kommer att oavlåtligt uppmärksamma hithörande förhållanden och taga det initiativ, vartill omständigheterna kunna föranleda.

2 §.

I händelse av överträdelse av befraktningsförbud kan tydligen icke ifrågakomma, att fördenskull beslagtagna eller konfiskera själva fartyget. Däremot synes det betingade vederlaget för lagstridig bortfraktning eller för överlåtelse av rätt enligt befraktningsavtal böra anses förbrutet.

Slutbestämmelserna.

I första stycket hava vidtagits de ändringar, som betingas av utskottets förslag om en begränsad giltighetstid för lagen.

De i andra stycket företagna jämkningarna avse att giva Kungl.

Maj:ts tillfälle att jämväl i avseende å befraktningsavtal föreskriva, att det icke i annat fall än att särskilt tillstånd utverkats skall äga giltighet, därest det ingåtts efter den 8 januari 1916. Att i fråga om dylika överlåtelser förfara i överensstämmelse med vad det kungl. förslaget härutinnan beträffande fartygsöverlåtelser stadgar synes utskottet icke böra föranleda betänkligheter i det förevarande fallet, vid det förhållande, att långtidsbefraktning i fullt lojala syften under ifrågavarande tid svårigen förekommit annat än möjligen i något enstaka fall, där Konungens tillstånd till avtalets upprätthållande lärer kunna utverkas.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

1:o) att riksdagen, med förklaring att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 43 icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen bifallas, måtte i anledning av nämnda proposition och den av herr Rydén i ämnet väckta motionen för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förslag

till

Lag

om förbud i vissa fall mot överlåtelse
till utlänning av svenskt fartyg
eller andel däri.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, förordna, att under viss tid eller tillsvidare svenskt fartyg eller andel däri ej må, utan att Konungen förut där-

Förslag

till

Lag

om förbud i vissa fall mot överlåtelse
av svenskt fartyg eller andel däri *samt*
mot tidsbefraktning av fartyg.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger Konungen, i den mån så prövas nödigt, förordna, att under viss tid eller tillsvidare svenskt fartyg eller andel däri ej må, utan att Konungen förut därtill givit lov,

(Kungl. Maj:ts förslag)

till givit lov, överlåtas till utlänning, där ej överlåtelsen avser utlänning tillhörig andel i fartyg.

(Utskottets förslag.)

överlåtas till utlänning, där ej överlåtelsen avser utlänning tillhörig andel i fartyg.

Under förhållanden, som i första stycket avses, äger ock Konungen, i den mån så prövas nödigt, för viss tid eller tillsvidare förordna, att avtal om svenskt fartygs tidsbefraktning av utlänning ej må, utan att Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat förut givit lov till avtalet, slutas på obestämd tid eller för längre tid än sex månader eller för tid, som tillsammans med den, under vilken fartyget efter denna lags ikraftträdande varit av utlänning tidsbefraktat, överstiger sex månader, samt att, där svenskt fartyg efter det denna lag trätt i kraft varit på grund av ett eller flera avtal under sex månader tidsbefraktat av utlänning, fartyget ej vidare må genom tidsbefraktning till utlänning upplåtas utan förut givet tillstånd av Konungen eller den Konungen därtill bemyndigat. Dock må ej sådant förordnande innefatta förbud mot att utländsk tidsbefraktare av svenskt fartyg till annan utlänning överlåter sin rätt på grund av befraktningsavtalet.

2 §.

Sluter någon i strid mot förordnande, som enligt 1 § meddelats, avtal om överlåtelse till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri, vare avtalet ogillt och straffes överlåtarens med böter, högst tjugutusen

2 §.

Sluter någon i strid mot förordnande, som enligt 1 § meddelats, avtal om överlåtelse till utlänning av svenskt fartyg eller andel däri eller om fartygs befraktning av utlänning, vare avtalet ogillt och

(Kungl. Maj:ts förslag.)

kronor, eller fängelse i högst ett år; *skolande* den egendom, avtalet gällt, tagas i beslag, om så ske kan, och dömas förbruten samt, om beslag ej kunnat ske, överlåtaren förpliktats att utgiva ett belopp motsvarande egendomens värde.

(Utskottets förslag.)

straffes överlåtaren *eller den, som till utlänning upplåtit fartyget*, med böter, högst tjugutusen kronor, eller fängelse i högst ett år. *Har avtalet gällt överlåtelse av fartyg eller andel däri, skall* den egendom, avtalet gällt, tagas i beslag, om så ske kan, och dömas förbruten samt, om beslag ej kunnat ske, överlåtaren förpliktats att utgiva ett belopp motsvarande egendomens värde. *Avsåg avtalet befraktning av fartyg, varde den, som till utlänning upplåtit fartyget, dömd att utgiva för upplåtelsen betingat vederlag.*

3 §.

Allmän åklagare äger verkställa beslag, som ovan sägs.

Böter, som enligt 2 § ådömas, så ock vad den brottslige enligt samma paragraf förbrutit eller förpliktats utgiva tillfalle kronan.

Saknas tillgång till fulla gäldandet av ådömda böter, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag *skall träda* i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Denna lag *träder* i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, *och gäller till och med den 31 mars 1917. Av Konungen jämlikt denna lag givet förordnande må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan, under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som i 2 § sägs, skall vad där och i 3 § är stadgat fortfarande gälla.*

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Varder förordnande, varom i denna lag stadgas, vid lagens utfärdande meddelat, må Konungen jämväl föreskriva, att där avtal om *överlåtelse*, som i denna lag avses, slutits före lagens ikraftträdande men efter den 8 januari 1916, avtalet skall upphöra att gälla, om ej någondera parten inom trettio dagar, efter det lagen trätt i kraft, söker Konungens godkännande samt sökt godkännande varder av Konungen beviljat. Har sådan föreskrift meddelats och varder på grund av avtal, som slutits under nyss nämnda tid före lagens ikraftträdande samt ej av Konungen godkännes, fartyg efter lagens ikraftträdande avlämnat till utlänning, äge vad i 2 § av denna lag stadgas om annan påföljd än avtals ogiltighet *ävensom bestämmelserna i 3 § av samma lag* motsvarande tillämpning.

samt

2:o) att herr Rydéns motion, därest den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan hemställt, ej måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 29 februari 1916.

På lagutskottets vägnar:

NILS ALEXANDERSON.